

Centar za građansko obrazovanje
Centre for Civic Education

KOLIKO I KOME PORESKI OBVEZNICI U CRNOJ GORI PLAĆAJU REKLAMIRANJE?

April, 2012.

Uvod

Projekat „*Koliko i kome poreski obveznici u Crnoj Gori plaćaju reklamiranje*”, je osmišljen u okviru potprograma Centra za građansko obrazovanje (CGO) *Mediji i demokratija* sa ciljem da doprinese podizanju svijesti o odgovornom trošenju novca iz Budžeta Crne Gore. Specifični cilj projekta je i ukazivanje na odnose koje vladine institucije i Skupština Crne Gore imaju prema medijima u Crnoj Gori kroz davanja prema istima na osnovu ugovorenih usluga.

U tom pravcu, Centar za građansko obrazovanje (CGO) je od kraja januara do kraja marta, na osnovu Zakona o slobodnom pristupu informacijama prikupio podatke koji se odnose na spisak svih medija, agencija za odnose sa javnošću, agencija za istraživanje javnog mnjenja i produkcijskih kuća koje su Vlada Crne Gore i njeni organi, kao i Skupština Crne Gore angažovali u toku 2011. godine na osnovu usluga po ugovoru, specijaliziranih usluga ili im po drugim osnovama uplatili novčana sredstva. Takođe, obrada podataka je obuhvatila iznose koji su navedenim subjektima uplaćeni od strane Vlade Crne Gore i Skupštine Crne Gore u toku 2011. i tip usluge koje ti iznosi pokrivaju.

U Crnoj Gori u okviru državne uprave postoji **57** organa, po novoj organizaciji, od kojih je ovim projektom bilo obuhvaćeno:

16 ministarstava i ministar bez portfeja:

- Ministarstvo pravde
- Ministarstvo unutrašnjih poslova
- Ministarstvo odbrane
- Ministarstvo finansija
- Ministarstvo vanjskih poslova i evropskih integracija
- Ministarstvo prosvjete i sporta
- Ministarstvo kulture
- Ministarstvo ekonomije
- Ministarstvo saobraćaja i pomorstva
- Ministarstvo održivog razvoja i turizma
- Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja
- Ministarstvo zdravlja
- Ministarstvo za ljudska i manjinska prava
- Ministarstvo za informaciono društvo i telekomunikacije
- Ministarstvo rada i socijalnog staranja
- Ministarstvo nauke
- Ministar bez portfelja

2 agencije:

- Agencija za duvan

- Agencija za zaštitu životne sredine

6 direkcija:

- Direkcija javnih radova
- Direkcija za saobraćaj
- Direkcija za željeznice
- Direkcija za javne nabavke
- Direkcija za razvoj malih i srednjih preduzeća
- Direkcija za zaštitu tajnih podataka

17 uprava:

- Poreska uprava
- Uprava za nekretnine
- Uprava carina
- Uprava pomorske sigurnosti
- Lučka uprava
- Veterinarska uprava
- Uprava za antikorupcijsku inicijativu
- Uprave za sprečavanje pranja novca i finansiranja terorizma
- Uprava za šume
- Uprava za vode
- Uprava za kadrove
- Uprava policije
- Uprava za zaštitu konkurencije
- Uprava za igre na sreću
- Fitosanitarna uprava
- Uprava za imovinu
- Uprava za mlade i sport

2 sekretarijata:

- Generalni sekretarijat Vlade Crne Gore
- Sekretarijat za zakonodavstvo

9 zavoda:

- Zavod za statistiku
- Hidrometeorološki zavod
- Seizmološki zavod
- Zavod za međunarodnu naučnu, prosvjetno-kulturnu i tehničku saradnju
- Zavod za školstvo
- Zavod za izvršenje krivičnih sankcija

- Zavod za metrologiju
- Zavod za zbrinjavanje izbjeglica
- Zavod za intelektualnu svojinu

i 4 ostala organa:

- Kabinet predsjednika Vlade,
- Kabinet potpredsjednika Vlade za politički sistem, unutrašnju i spoljnu politiku
- Kabinet potpredsjednika Vlade za ekonomsku politiku i finansijski sistem,
- Državni arhiv

Projekat je obuhvatio i Skupštinu Crne Gore, kako bi se vidio omjer ovih troškova u izvršnoj i zakonodavnoj vlasti.

Navedeni organi nijesu ravnomjerno dostavljali informacije niti je kvalitet dostavljenih informacija uvijek bio na istom nivou, što je značajno uticalo na dužinu trajanja istraživanja i obradu podataka.

Pregled nalaza

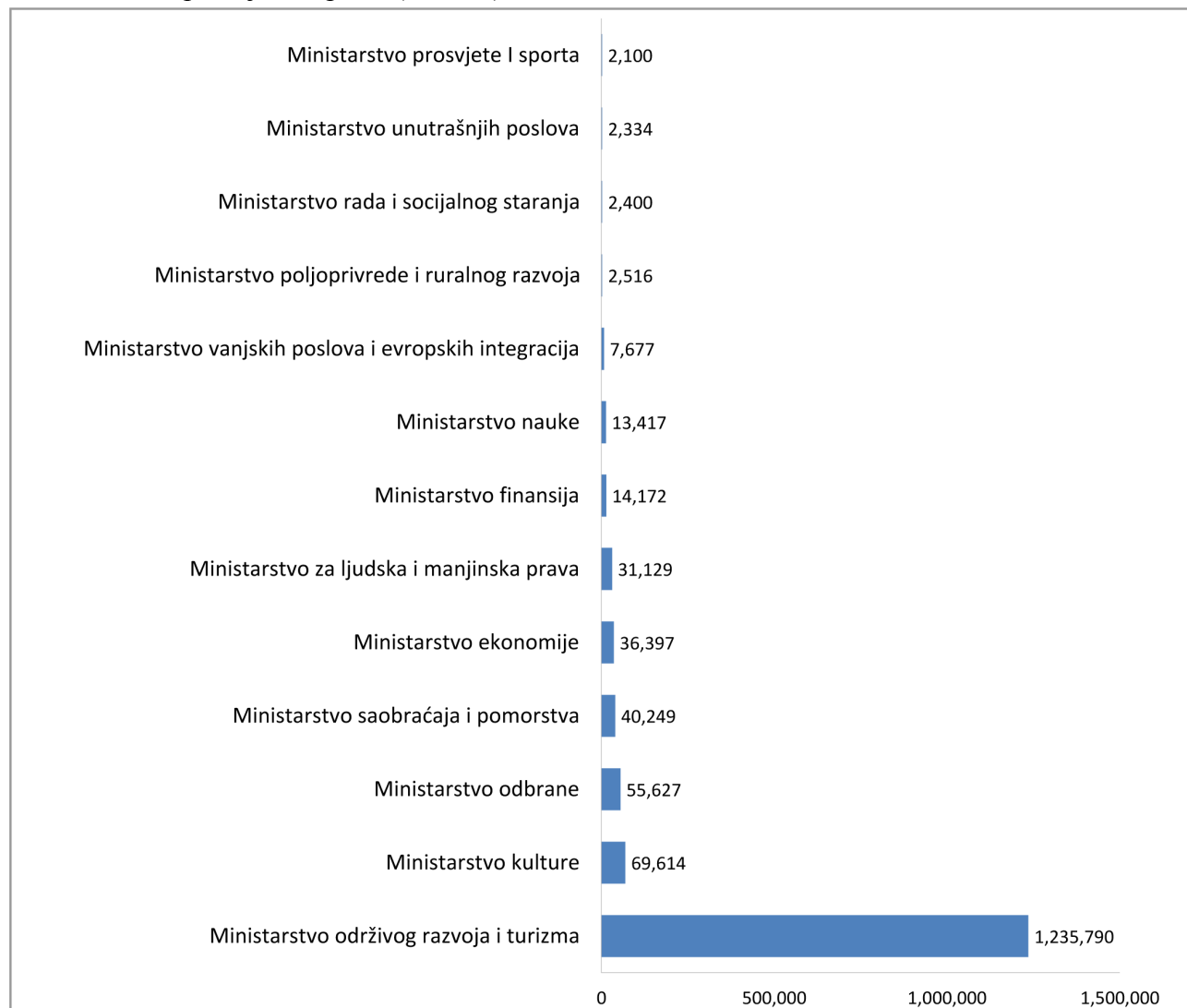
Uopšteno gledajući, institucije sistema su se pokazale kao neažurne, s obzirom da je dobar dio njih, kršio zakonski rok od osam dana i nerijetko dostavljao nekompletne informacije, što je zahtijevalo dodatni napor angažovanih u CGO-u u dijelu ponavljanja zahtjeva i direktne komunikacije. Ipak, na kraju su prikupljeni odgovori od svih institucija.

U toku 2011. godine, navedene institucije su utrošile **1 830 344,83 €** po osnovu Zakona o slobodnom pristupu informacijama koje je CGO prikupio podatke koji se odnose na spisak svih medija, agencija za odnose sa javnošću, agencija za istraživanje javnog mnjenja i produkcijskih kuća koje su Vlada Crne Gore i njeni organi, kao i Skupština Crne angažovali u toku 2011. Od toga Skupština je utrošila 79.461,18 €, a izvršni organi 1 750 883.65 €. Među organima izvršne vlasti, najviše sredstava utrošilo je Ministarstvo turizma i održivog razvoja **1 235 789,73 €**, a najmanje Uprava za javne nabavke **200 €**.

Ovo istraživanje je pokazalo da analizirane institucije, nemaju jednak odnos prema svim medijima, te da su kriterijumi prema medijima u kojima se javne institucije reklamiraju nejasni uzimajući u obzir istraživanja javnog mnjenja o povjerenju građana i građanki u medijske kuće.

Ubjedljivo najveći oglašivač od ministarstava je, kako je već pomenuto, Ministarstvo turizma i održivog razvoja koje je potrošilo **1 235 789,73 €**, slijedi Ministarstvo kulture koje je utrošilo **69 614,32 €**. Mora se naglasiti da Ministarstvo kulture najveći dio svojih sredstava daje na osnovu projekata koji se dostavljaju Ministarstvu. Veliki oglašivač je i Ministarstvo odbrane koje se reklamiralo u vrijednosti

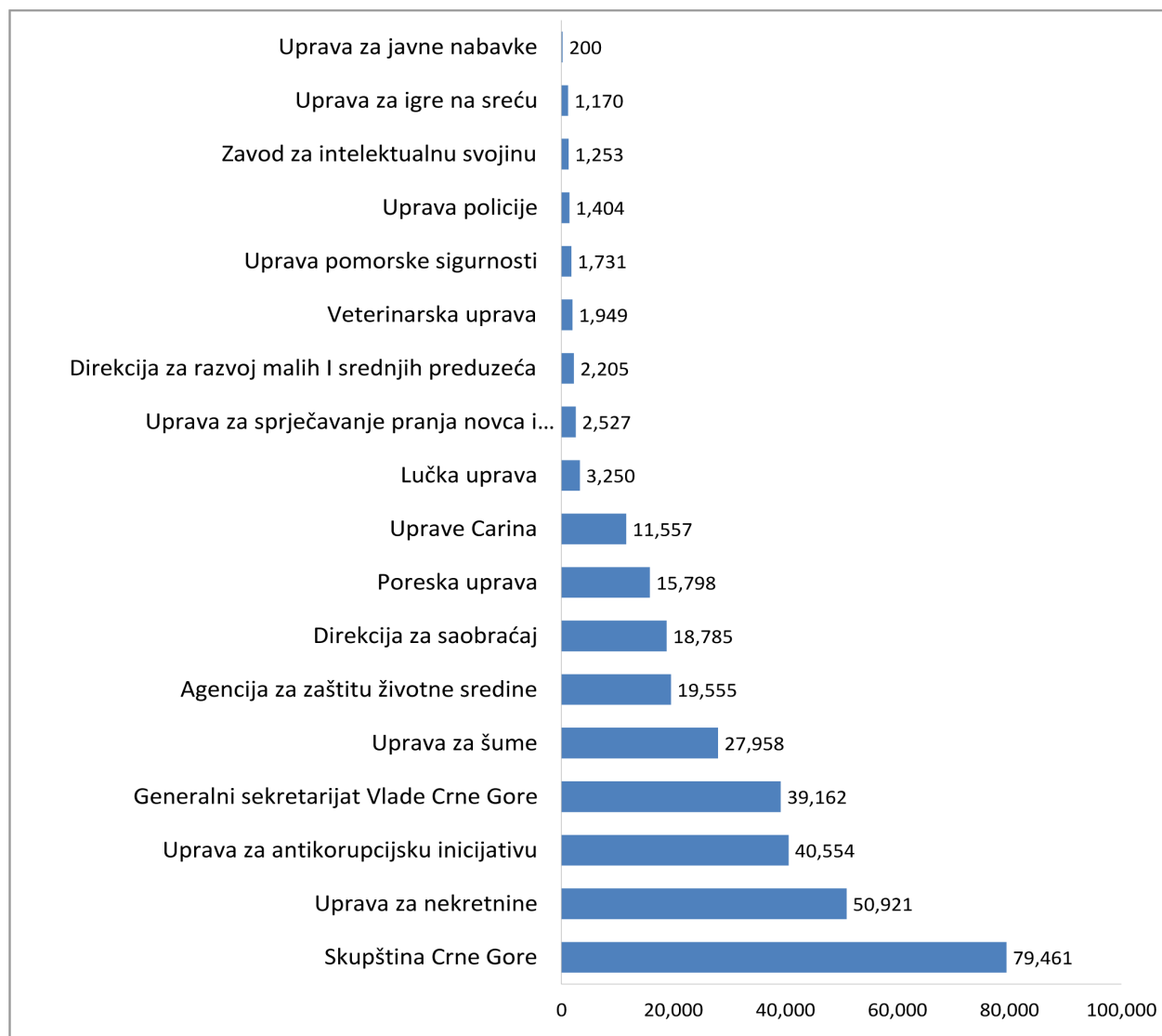
od **55 627,22 €**, slijede Ministarstvo saobraćaja i pomorstva (**40 249,15 €**), Ministarstvo ekonomije (**36 396,54 €**), Ministarstvo za ljudska i manjinska prava (**31 128,89 €**). Ostala ministarstva se kreću između **2 100 €** i **14 200 €**. Najmanje oglašavanja u medijima imali su Ministarstvo unutrašnjih poslova (**2 333,58 €**) i Ministarstvo prosvjete i sporta (**2 100 €**).

Kada govorimo o ostalim državnim organima (agencije, direkcije, uprave, sekretarijati, zavodi i kabineti), najveći oglašivač je Uprava za nekretnine koja je medijima za sredstva reklamiranja uplatila **50 921,30 €**. Uprava za antikorupcijsku inicijativu je na drugom mjestu sa **40 554,33 €**. Treći po redu državni organ koji je potrošio najviše sredstava je Generalni sekretarijat Vlade Crne Gore sa utrošenih **39 161,80€**. Slijede Uprava za šume (**27 597,51 €**), potom Agencija za zaštitu životne sredine (**19 554,58 €**), zatim Direkcija za saobraćaj (**18 784,75 €**). Ostali državni organi su potrošili između **200 €** i **16 000 €**. Najmanje oglašavanja u medijima imali su Uprava za igre na sreću **1 170 €**, te Uprava za javne nabavke sa utrošenih **200 €**.

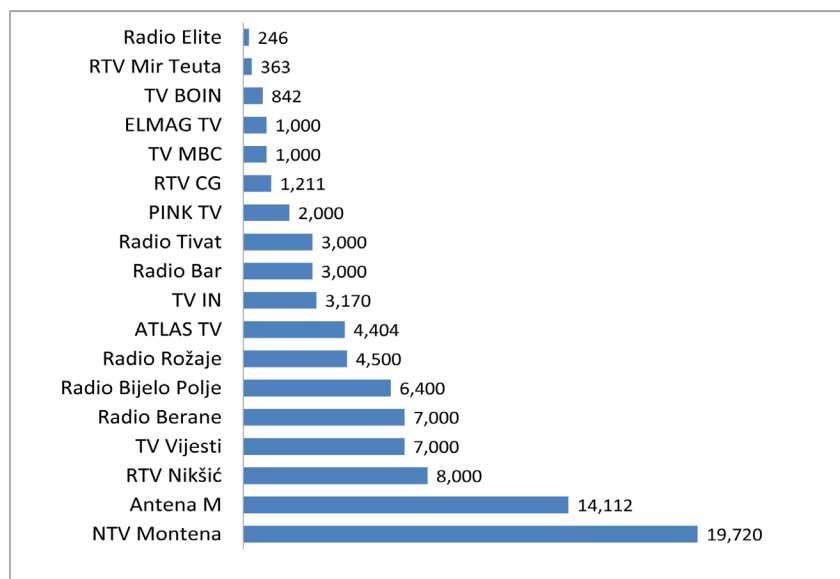
Interesantno je da pojedina ministarstva (Ministarstvo pravde, Ministarstvo zdravlja, Ministarstvo za informaciono društvo i tehnologiju) i ostali državni organi nijesu imali troškova na osnovu našeg Zahtjeva za slobodan pristup informacijama, te faktura i ugovora koji su nam dostavljeni.

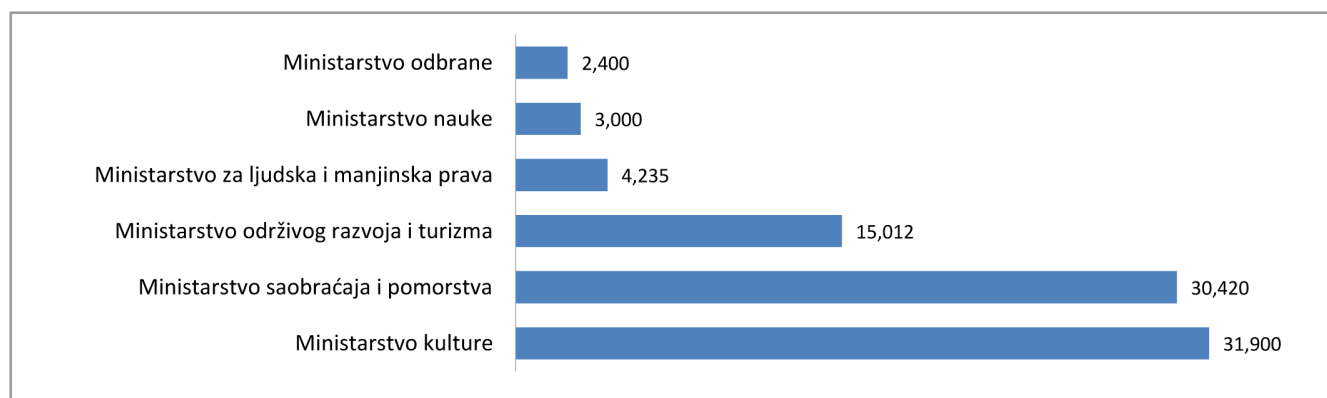
Zakonodavni organ - Skupština Crne Gore je ukupno potrošila 79 461,18 €. Od te sume, Skupština je najviše izdvojila za usluge preduzeće M.A.M.A koje se bavi press clipping-om i audio-video agencijskim uslugama u iznosu od **42 406,06 €**, kao i za kompaniji IN co za troškove snimanja i distribucije materijala u iznosu od **12 299,94 €**.

Najviše novca za promociju aktivnosti ministarstava na televizijskim i radio stanicama je izdvojeno za televiziju Montena 23%, tj. **19 720 €** (od čega je skoro **18 000 €** NTV Montena dobila od Ministarstva

Koliko i kome poreski obveznici u Crnoj Gori plaćaju reklamiranje?

saobraćaja i pomorstva), potom za Radio Antenu M nešto više od 16% ili **14 112 €** (takođe najviše od strane Ministarstva saobraćaja i pomorstva **11 700 €**), RTV Nikšić **8 000 €**, dok se na četvrtom i petom mjestu nalaze televizija Vijesti i Radio Berane za koje je izdvojeno po **7.000 €** (najviše od strane Ministarstva turizma i održivog razvoja odnosno 6.000 € kada je riječ o TV Vijesti). Za RTCG su ministarstva ukupno izdvojila 1,39% odnosno samo **1 211 €**.

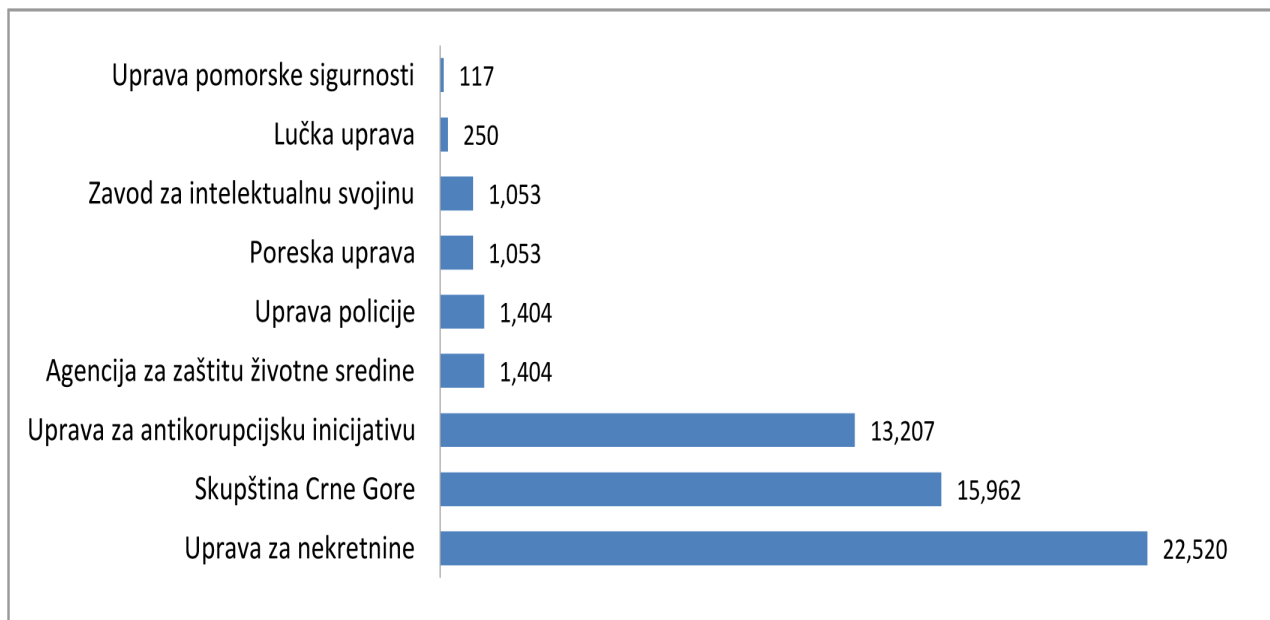
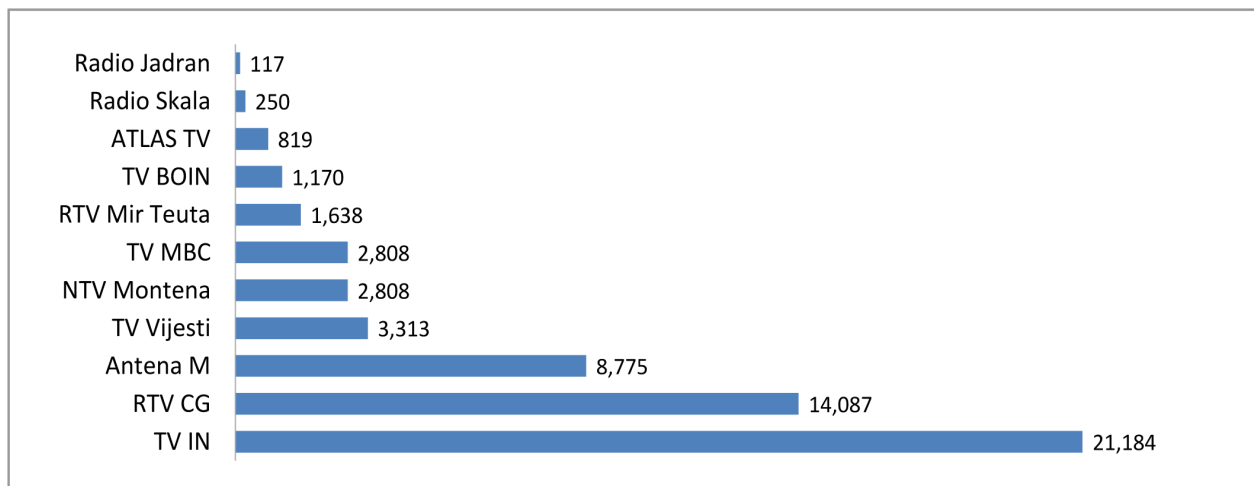

Uporedno, za TV i radio medije Ministarstvo kulture i medija je izdvojilo najviše novca 36,68% ili blizu **32 000 €**, potom Ministarstvo saobraćaja i pomorstva nešto preko **30 000 €** odnosno 35%. Upola manje novca za promotivne aktivnosti na televizijskim i radio stanicama je izdvojilo Ministarstvo turizma i održivog razvoja oko 17%, slijedi Ministarstvo za ljudska i manjinska prava, te Ministarstvo nauke. Najmanje novca je izdvojilo Ministarstvo odbrane, svega **2 400 €** ili **2,75%**.

Zanimljivo, Ministarstvo turizma i održivog razvoja je tokom 2011. uplatilo **500 000 €** globalnoj TV stanici CNN u okviru kampanje čiji je cilj bio turistička promocija države Crne Gore. U istu svrhu uplaćen je novac agenciji OMD MEDIA iz Beograda - **580 000 €** koja je bila zadužena za turistički marketing na regionalnim televizijama, ali CGO nije dobio specifikaciju medija ili drugih davalaca usluga kojima je ovaj novac bio dalje distribuiran, tako da nije poznato na što se tačno odnosi.

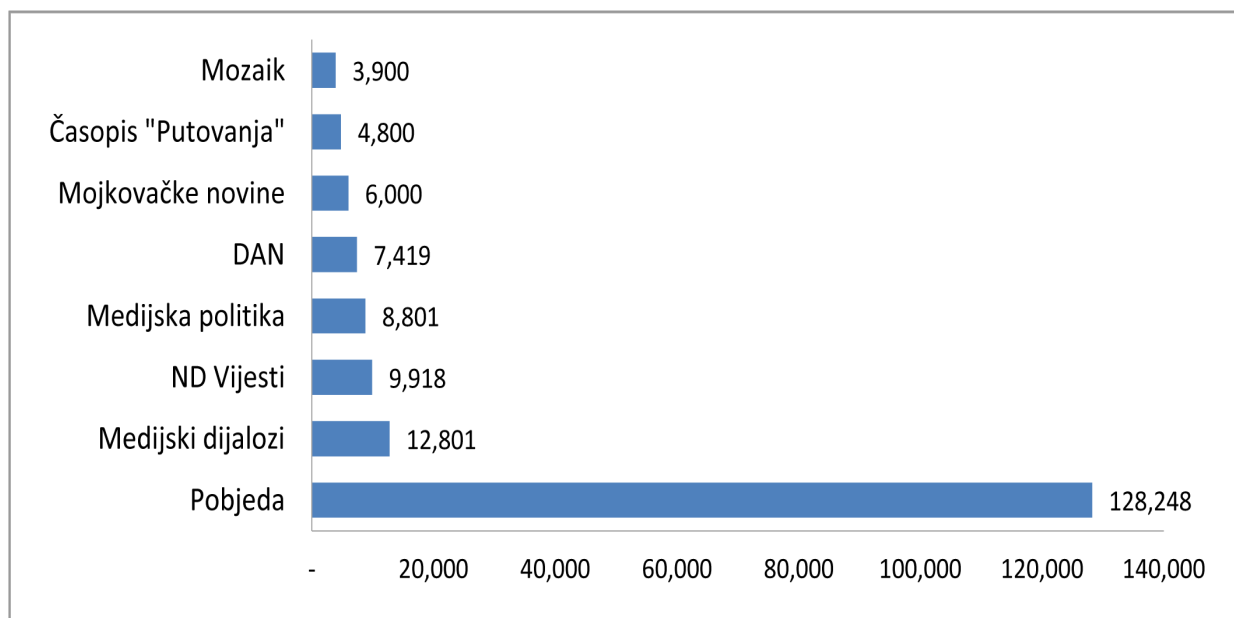

Kada je riječ o ostalim državnim upravama i institucijama, najviše novca je izdvojila Uprava za nekretnine **22 520 €** (skoro **10 000 €** za RTCG), potom Uprava za antikorupcijsku inicijativu **13.207 €**, slijede Agencija za zaštitu životne sredine, Uprava policije, Poreska uprava, Zavod za intelektualnu svojinu, te Lučka uprava. Uprava pomorski sigurnosti je najmanji oglašivač na radiotelevizijskim stanicama. Kada govorimo o medijima, najviše novca izdvojeno je za televiziju IN blizu **22.000 €**, za RTCG **14 087 €** i za radio Antenu M **8 875 €** od strane ostalih državnih institucija.

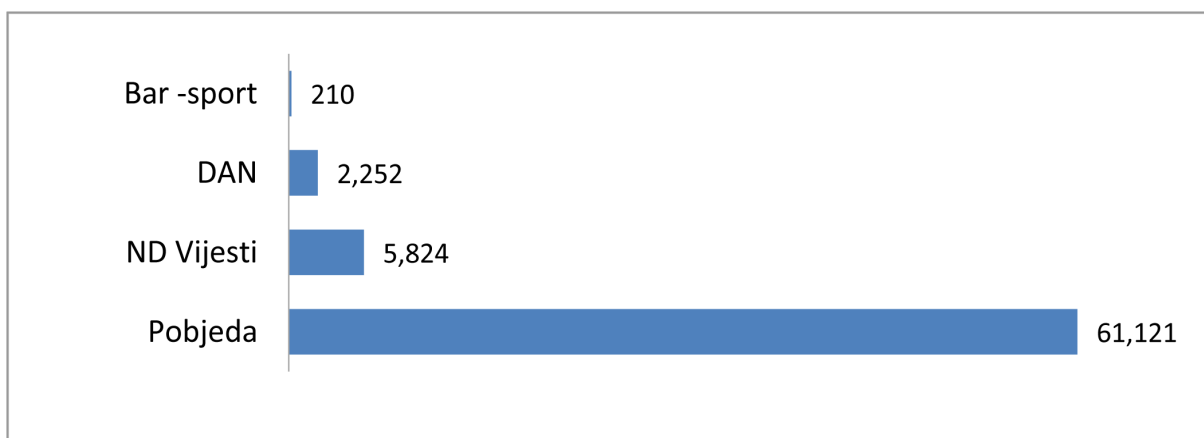

Istraživanje je osim elektronskih medija obuhvatilo i štampane medije, portale i novinske agencije. Najviše novca za promociju aktivnosti ministarstava u štampanim medijima je izdvojeno za dnevni list „Pobjeda“ - čak **128 248 €** ili 70,51%, za list „Medijski dijalozi“ **12 801 €**, za ND „Vijesti“ **9 918 €**. Za dnevne novine „Dan“ je izdvojeno skoro **7 500 €** ili nešto malo više od 4%. U tu svrhu Ministarstvo

turizma i održivog razvoja je izdvojilo skoro **59 000 €**, Ministarstvo odbrane nešto preko **53 000 €**. Oba ministarstva su skoro stoprocentno novac izdvojile za dnevni list „Pobjeda“. Ministarstvo kulture je za promociju svojih aktivnosti, kao i podršku projektima, u štampanim medijima izdvojilo **31 502 €**, slijede Ministarstvo ekonomije, te Ministarstvo ljudskih i manjinskih prava. Najmanje od svih ministarstva u štampanim medijima se reklamiralo Ministarstvo vanjskih poslova i evropskih integracija koje je potrošilo **4 162 €** ili 2,29%.

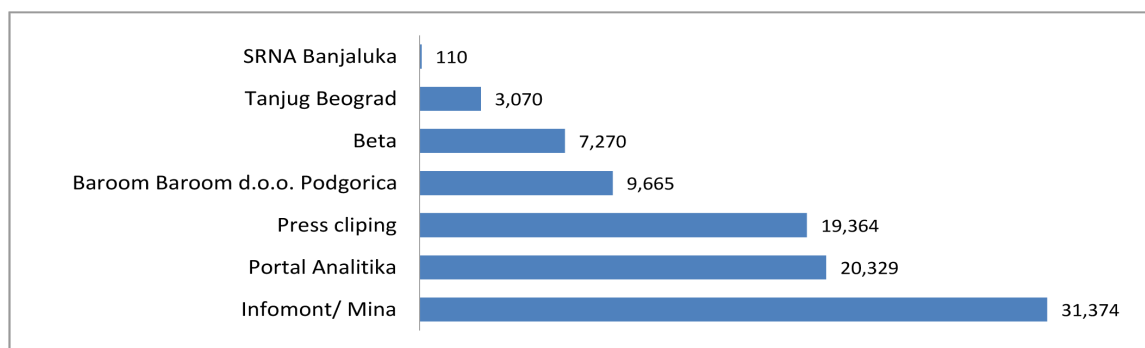
Među ostalim državnim upravama i institucijama, najviše novca za reklamiranje u štampanim medijima je izdvojila Uprava za nekretnine 27,15% ili **18 884 €** (cjelokupna suma potrošena za reklamiranje u dnevnom listu „Pobjeda“), zatim Direkcija za saobraćaj **12 875 €**, slijede Uprava za šume, Uprave carina, Poreska uprava, Veterinarska uprava, Direkcija za razvoj malih i srednjih preduzeća, te Uprava pomorske sigurnosti. Najmanji oglašivač od ostalih državnih institucija u štampanim medijima je

Uprava za javne nabavke. Najviše novca je izdvojeno za „Pobjedu“ 88% ili **61 121 €**, potom za „Vijesti“ 8,39% ili **5 824 €**. Za „Dan“ je izdvojeno samo **2 252 €** ili 3,24%.

Portali su, takođe, postali sve češći način putem kojeg se reklamiraju Ministarstva i javne institucije. Portalu Analitika je od strane institucija sistema na osnovu informacija koje je CGO dobio uplaćeno **20 329 €** i to najviše od Ministarstva saobraćaja i pomorstva (**6 815 €**) i Direkcije za saobraćaj (**6 000 €**). Kada govorimo o agencijama, najviše novca je dobila agencija MINA skoro **31 374 €** i to skoro **28 712 €** od strane Generalnog sekretarijata Vlade Crne Gore koje je tu agenciju u najvećem broju slučajeva i angažovao. Suma je koju je agencija MINA dobila predstavlja godišnju pretplatu na njihove informativne servise kojom su obuhvaćene sve državne institucije koje koriste njihov servis, jer MINA ne nudi usluge reklamiranja, niti ima specijalizovanu produkciju koju državni organi finansiraju. Najmanji oglašivač

u portalima ili korisnik agencijskih usluga je Ministarstvo za ljudska i manjinska prava **1 170 €** od ministarstava i Zavod za intelektualnu svojinu od ostalih državnih institucija koje je potrošilo **200 €**

Vladine institucije su tokom 2011. angažovale i agencije za marketing, produkcijske kuće i slične agencije. Najveći korisnik takvih preduzeća, bilo je Ministarstvo turizma i održivog razvoja sa oko **76 000 €** uplaćenih sredstava preduzeću Montenegro Event Agency d.o.o. Nakon Ministarstva turizma i održivog razvoja, najviše novca su potrošile Uprava za šume koja je svih **16 000 €** uplatila Rafting klubu „Tara“, zatim Ministarstvo finansija koje je najveći dio svog novca isplatilo preduzeću za reklamiranje i produkciju „MAPA“ - tačnije **9 770 €**, slijede Uprava za antikorupcijsku inicijativu, Ministarstvo ekonomije, a najmanji korisnik agencija za marketing i produkcijske kuće je Direkcija za razvoj malih i srednjih preduzeća.

Istraživanja javnog mnjenja nijesu bila u fokusu institucija, pa je tako samo Agencija za zaštitu životne sredine je angažovala Ipsos Strategic Marketing za jedno istraživanje koje je platila **9 980 €**.

Zaključci i napomene

- Budžetski obveznici su dužni da znaju u koje svrhe ide njihov novac i kakve koristi oni sami imaju od toga. CGO preporučuje da ovakvi podaci, odnosno troškovi koji se odnose na marketinške usluge budu javno dostupni na sajtovima svih institucija.
- Imajući u vidu osjetljivost odnosa medijske i političke scene u Crnoj Gori, CGO smatra da je jako važno da postoje jasni i svima razumljivi kriterijumi izbora određenih medija, agencija i drugih preduzeća za marketinške usluge što podrazumijeva striktno poštovanje Zakona o javnim nabavkama gdje god oglašavanje potpada pod norme tog zakona. Dodatno, CGO predlaže i zakonsko utvrđivanje načina oglašavanja državnih organa kroz medijsko zakonodavstvo.
- Organi državne uprave i ministarstva moraju ažurnije da djeluju po osnovu Zakona o slobodnom pristupu informacijama, te poštuju zakonski predviđen rok do kada se podnosiocu zahtjeva mora odgovoriti.

Damir Nikočević,

PR/Saradnik na programima

Centar za građansko obrazovanje

Njegoševa 36/I

81 000 Podgorica

Crna Gora / Montenegro

Tel: + 382 20 665 112

Fax: + 382 20 665 327

Web site: www.cgo-cce.org

E-mail: info@cgo-cce.org